

Integrale aanpak jongvolwassenen in een kwetsbare positie 16-27

Overgang van jeugd naar jongvolwassenheid
VNG ondersteuningsstructuur voor gemeenten

Nazomerfestival BW

Integrale aanpak jongvolwassenen 16-27

13 september 2022 11.45-12.30u

Edgar Oomen
Ingrid Rebel

VNG
Het Dagelijks Bestaan te Zutphen

Programma 11:45-12:30 uur

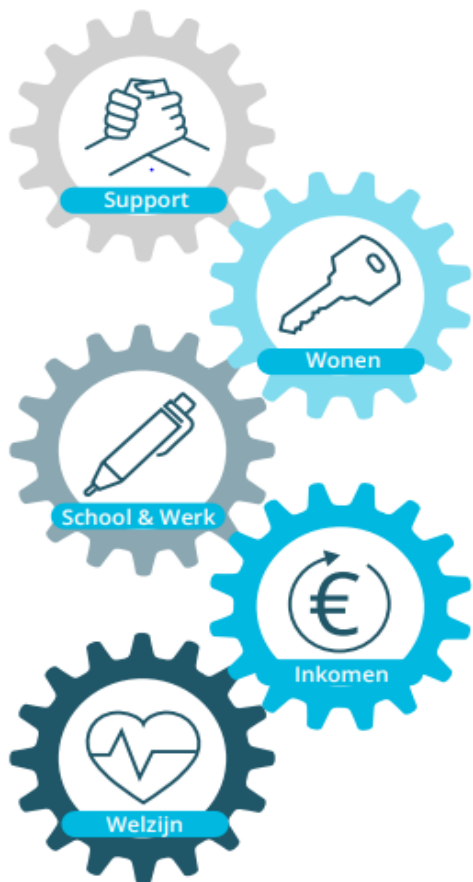
- ❖ Intro en wat is uw verwachting
- ❖ Over wie gaat het bij de overgang jeugd naar jongvolwassenen
- ❖ VNG over de landelijke inzet 16-27
- ❖ In de praktijk bij Het Dagelijks Bestaan

Voordat we beginnen, drie vragen aan u

1. Wie heeft een integraal plan voor de aanpak van jongvolwassenen in een kwetsbare positie?
2. Wie heeft het zo integraal dat het meerdere domeinen verbindt?
3. Wie werkt er met dit plan ook actief samen met jongeren? En hebben jongeren wellicht zelfs een beslissende stem?

Integrale aanpak jongvolwassenen 'Big 5 16-27'

“We laten de jongere pas los, totdat de Big 5 geregeld is”

In elke gemeente kent circa 15 % van de jongeren (1 op de 6 à 7) tussen de 16 en 27 jaar serieuze problemen op het pad naar volwassenheid. Ze hebben hulp, ondersteuning en perspectief nodig. De VNG volgt hierin jongerenorganisatie Expex die dit de **Big 5** noemt: 'Om zelfstandig te kunnen zijn hebben jongvolwassenen het nodig dat niet alleen een zinvolle dagbesteding met onderwijs en/of werk is geregeld, maar ook de overgang van jeugdzorg naar volwassenenzorg, een stabiele woonplek, een gezonde financiële situatie, en een steunend sociaal netwerk.' Adequate steun aan kwetsbare jongeren heeft op lange termijn positief effect. Ze is dus relevant om sociale én financiële redenen.

- Bekijk de [website van het NJi](#)
- Lees de [VNG Raadgever](#).

Voorbeeld aantallen gemeente Rotterdam

Landelijke schatting: 15% jongeren 'kwetsbaar'

Totaal ca. 98.000 jongeren tussen 16 en 27 jaar in Rotterdam (Bron: OBI)

Ca 7% tussen 12 en 27 jaar heeft risicoprofiel = 6000-7000 jongeren

Ca. 20% heeft geen school/ geen werk of < MBO 3 niveau = ca. 20.000 jongeren

Grove schatting = 15.000 jongeren vallen onder doelgroep Actieplan 16-27

Maar: preventieve acties gericht op veel bredere groep.

Voorbeeld zorgprofielen Midden-Holland en alternatieven

ZELFSTANDIG NA VERBLIJF IN DE JEUGDZORG

WIE ZIJN HET:
Jongeren met verstoorde interactie tussen ouder en kind:
• hechtingsproblematiek
• trauma
• verstoorde familiebanden

PERSPECTIEF:
• zelfstandig verder

WAAR ZIJN ZE NU?
• pleeggezinnen
• gezinshuizen
• residentiële behandelgroepen/leefgroepen
• kamer trainingscentra
• thuisloos

WAT KOST DAT?
€ 40 - € 215 per 24h | € 14.600 - € 77.000 per jaar

MOEILIKHEID:
• minimaal sociaal netwerk
• zelfstandig vinden van woonruimte is lastig

ZELFSTANDIG MET AMBULANTE ONDERSTEUNING

WIE ZIJN HET:
Jongeren met intensieve jeugdzorgtrajecten die nu redelijk stabiel zijn:
• psychische klachten, verstandelijke beperking, autisme, trauma
• hechtingsproblemen, verstoorde familiebanden

PERSPECTIEF:
• zelfstandig met voldoende begeleiding

WAAR ZIJN ZE NU?
• gezinshuizen
• residentiële behandelgroepen/leefgroepen
• kamer trainingscentra
• 3 milieuvoorzieningen
• thuisloos

WAT KOST DAT?
€ 135 - € 278 per 24h | € 50.000 - € 100.000 per jaar

MOEILIKHEID:
• kwetsbaar vanwege beschadiging in verleden
• ambulante begeleiding noodzakelijk

BESCHERMDE WOONOMGEVING NOODZAKELIJK

WIE ZIJN HET:
Jongeren met forse hulpverleningsgeschiedenis:
• psychische klachten, trauma
• hechtingsproblematiek, verstoorde familiebanden
• licht verstandelijke beperking, autisme
• middelengebruik

PERSPECTIEF:
• meer tijd nodig voor zelfstandigheid
• vangnet van professionele hulpverlening nodig

WAAR ZIJN ZE NU?
• gezinshuizen
• residentiële behandelgroepen/leefgroepen
• kamer trainingscentra
• 3 milieuvoorzieningen
• gesloten jeugdzorg
• thuisloos

WAT KOST DAT?
€ 135 - € 350 per 24h | € 50.000 - € 125.000 per jaar

MOEILIKHEID:
• forse gedragsproblemen
• kwetsbaar voor misbruik, criminaliteit, geweld
• vaak overvraagd en afgewezen

SPECIALISTISCHE WOONVRAAG MAAR GEEN WLZ INDICATIE

WIE ZIJN HET:
Jongeren met forse hulpverleningsgeschiedenis:
• psychische klachten, trauma
• persoonlijkheidsproblematiek
• hechtingsproblematiek, verstoorde familiebanden
• autisme spectrum stoornissen

PERSPECTIEF:
• langdurig ondersteuning en begeleiding nodig
• niet geheel zelfstandig kunnen wonen
• gebaat bij stevige structuur en duidelijkheid

WAAR ZIJN ZE NU?
• gezinshuizen
• residentiële behandelgroepen/leefgroepen
• kamer trainingscentra
• 3 milieuvoorzieningen
• verblijf specialistische GGZ (zwaar)
• gesloten jeugdzorg

WAT KOST DAT?
€ 135 - € 350 per 24h | € 50.000 - € 125.000 per jaar

MOEILIKHEID:
• zeer moeilijk plaatsbaar vanwege gedrag
• niet op hun plek zijn op behandelplekken GGZ
• te hoog I.Q. voor WLZ plekken

Voorbeelden paradigma in casuïstiek

1. Jongeren die klaar zijn om de Jeugdzorg te verlaten, maar om wat voor reden dan ook niet terug kunnen naar hun ouders missen vaak een financiële basis en ervaren onvoldoende steun uit het eigen netwerk. Soms zijn zij ook slachtoffer van criminele netwerken. Juist daar zit een paradox, want dezelfde jongere kan perspectief zien in dat criminele netwerk: er is geld te verdienen, je wordt geholpen bij je (woon)problemen en krijgt er 'vriendschappen' en status. Van slachtoffer kun je dan in daderschap vallen.
2. Een jongere uit een financieel kwetsbaar gezin wordt 18 jaar en wil weg bij haar ouders / op kamers. Vanwege de huurtoeslaggrens moet het een woning zijn tot 442euro (reken)huur. Die woningen zijn er bijna niet. Dus woont de jongere gedwongen thuis, maar valt dan onder de kostendelersnorm, waardoor de ouders gekort worden op de uitkering. Die willen dus dat de jongere op kamers gaat. Zo is de cirkel rond. Het gezin wordt gedwongen dat de jongere zelfstandig wordt, terwijl juist in dit gezin weinig financiële steun mogelijk is. (Aanvullend zijn er jaarlijks 1440 18-jarige die uitstromen van jeugdzorg die een vergrote kans hebben op dak- en thuisloosheid. Bron VWS)

Over wie gaat het?

Moraya - Dossier 107 - <https://www.youtube.com/watch?v=lZFRI8i9y1E>

Wat zeggen jongeren zelf over de overgang van jeugd naar jongvolwassenheid en mentale weerbaarheid

“Het is voor jongeren moeilijk te realiseren wat het betekent om 18 te worden en zomaar de knop om te draaien. Toen ik 18 werd kreeg ik allerlei brieven, maar ik voelde geen urgentie. Het kaartje wat ik kreeg was te moeilijk en sprak niet echt aan.”

“Eén van de belangrijkste dingen bij jongerenparticipatie is het meenemen van jongeren in het proces van begin tot eind en het serieus nemen van hun ideeën. De belevingswereld en creativiteit van jongeren is een onmisbare factor.”

“Erken ons, verdiep je in ons, betrek ons en maak toekomstplannen voor en met ons!”

“Laagdrempelige inloopvoorzieningen voor jongeren zijn erg belangrijk. Succesfactoren zijn met name herkenbaarheid en passend in de wijk, met mensen uit de wijk! Ruimte voor zelfontwikkeling zoals muziek, maar ook de mogelijkheid om je ei kwijt te kunnen en vragen te stellen. Mooi als daar ook een goed netwerk achter zit, zo kun je echt preventief werken.”

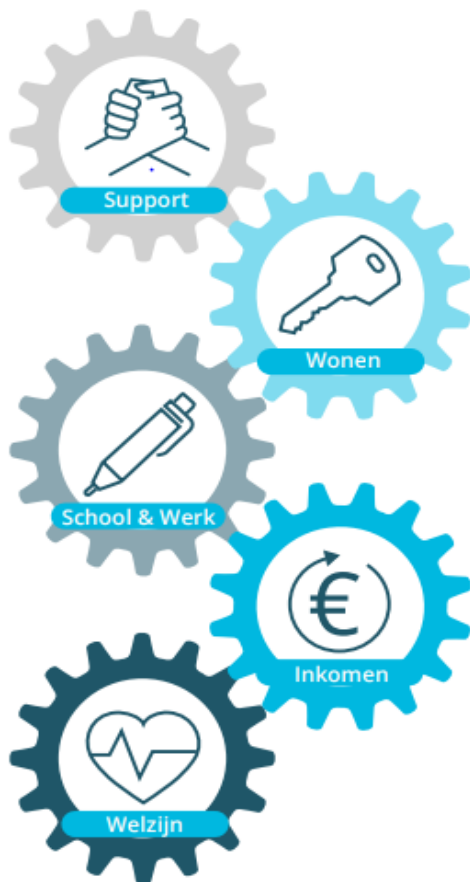
*“Laat ons niet los,
totdat de big 5 is georganiseerd.”*

“Hoe je je voelt is belangrijk. Belangrijk voor hoe je leeft en de motivatie die je hebt om de andere (moeilijke) dingen te doen, zoals school en werk. Het bespreekbaar maken hiervan is hard nodig!”

Bron: VNG landelijk gemeentelijk netwerk 16-27

Integrale aanpak jongvolwassenen ‘Big 5 16-27’

“We laten de jongere pas los, als de Big 5 geregeld is”

1. **Wonen en zorg:** hoe krijgen we meer en betaalbare woningen voor jongvolwassenen?
2. **Schulden:** hoe kunnen we zorgen dat er minder jongeren in een kwetsbare positie in schulden zitten / komen?
3. **Zorgovergangen:** Hoe kunnen we zorgen dat de zorgovergangen 18-/18+ nog beter op elkaar zijn afgestemd?
4. **Onderwijs en arbeidsmarkt:** Hoe kunnen we zorgen dat ook jongeren in een kwetsbare positie kunnen meedoen in onderwijs en werk?
5. **Support:** Hoe kunnen we zorgen dat er naast iedere jongere in ieder geval 1 volwassen persoon duurzaam naast de jongere staat.

Gegevensdeling: Hoe kunnen we op een veilige manier de informatie delen tussen domeinen en partners, die nodig is om een jongere optimaal te ondersteunen, met waarborging van de privacy?

Het woonzorg vraagstuk in beeld

Edgar Oomen, projectleider 16-27 VNG:

Er is een groeiend tekort aan passende en betaalbare woonruimte voor jongvolwassenen in een kwetsbare positie. Het aantal dak- en thuisloze jongeren is sinds 2009 verdrievoudigd. 70 procent van deze jongeren heeft een jeugdzorgverleden. Jongeren in een pleeggezin of jeugdzorginstelling gaan vaak al rond hun 18^e uit huis. Dat gaat niet zonder slag of stoot. Vaak vinden zij geen passende woning.

Sikko Bakker, beleidsadviseur wonen en zorg VNG

Op verschillende tafels worden knelpunten besproken over wonen en zorg, in verschillende jeugdprogramma's wordt gewerkt aan het woonzorgvraagstuk. Zie ook de tabel hiernaast. Deze programma's en afspraken raken jongvolwassenen echter maar ten dele en zijn tot nu toe

onvoldoende helpend gebleken om echt verandering en perspectief te genereren voor jongvolwassenen in een kwetsbare positie. Uitdaging is om lange termijn beleid te vormen dat voorraad en aanbod regelt en het proces woningzoekende jongeren doorlopen te stroomlijnen.

Vraag gemeente	Antwoord rijk	Voortgang
Intramuraal minder JZ+	30.000.000	Landelijke verdeling gemeenten
Geen aanbod kamertraining	Actieagenda Wonen	Vele initiatieven, vanuit gemeenten en veld
Start wonen loopt vast	Programma's	Publiek-Privaat... hypotheek
Integraal aanbod wonen	Werkgroep	Analyse volume/doelgroepen
Dakloosheid voorkomen	200.000.000	(8.500 jongeren nog dakloos)
Kwetsbaar, BW/MO, status	50.000.000	Tijdelijke impuls
Snelheid en actie	200.000.000	Corona, dashboard

Hans Spigt, voorzitter Jeugdzorg Nederland

We staan voor een enorme uitdaging om grootschalige opvang in de jeugdzorg af te bouwen naar meer kleinschaligere opvang in de regio, met ambulante ondersteuning. Daar zijn al steeds meer initiatieven voor. Lokale businesscases voor deze kleinschalige opvang zijn van groot belang. We moeten aan de slag op basis van de cijfers: welke behoefte is er en wat betekent dat voor ons aanbod? Zo werken we meer vraaggericht. Vervolgens moet worden gekeken hoe dit kan worden gepland in de regio, bij wie het beheer wordt belegd, wie welke rol heeft en moeten er langjarige overeenkomsten worden gesloten.

Gieke Buur, ambassadeur 'oppakken en leren van complexe casuïstiek' binnen het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (OZJ)

De casussen die binnenkomen bij het OZJ bestaan voor een groot deel uit jongvolwassenen. Voor veel van deze jongeren is het lastig een passende woonplek te vinden. Gieke licht een casus toe van Ben. Hij

dreigde terecht te komen in beschermd wonen of de crisisopvang GGZ. Het OZJ heeft een businesscase gemaakt voor maatwerk voor Ben. Wat blijkt: dit maatwerk was niet alleen beter voor Ben, maar ook financieel aantrekkelijk! Wat is er nodig om dergelijke doorbraken te forceren? Gieke geeft aan: "je hebt een zorgorganisatie nodig die ambulante zorg durft op en af te schalen op een andere plek, een gemeente die over domeinen wil werken. En dat vraagt dappere individuen."

[Klik hier](#) voor de presentatie van Gieke.

Ben in cijfers

FINANCIËLE EFFECTEN OP JAARBASIS¹

Dreigend scenario	Per jaar
Beschermd wonen / crisisopname GGZ	€ 100.000
Individuele begeleiding (40 uur p/w)	€ 70.000
Dagbesteding (5 dagen p/w)	€ 10.000
Totaal	€ 180.000

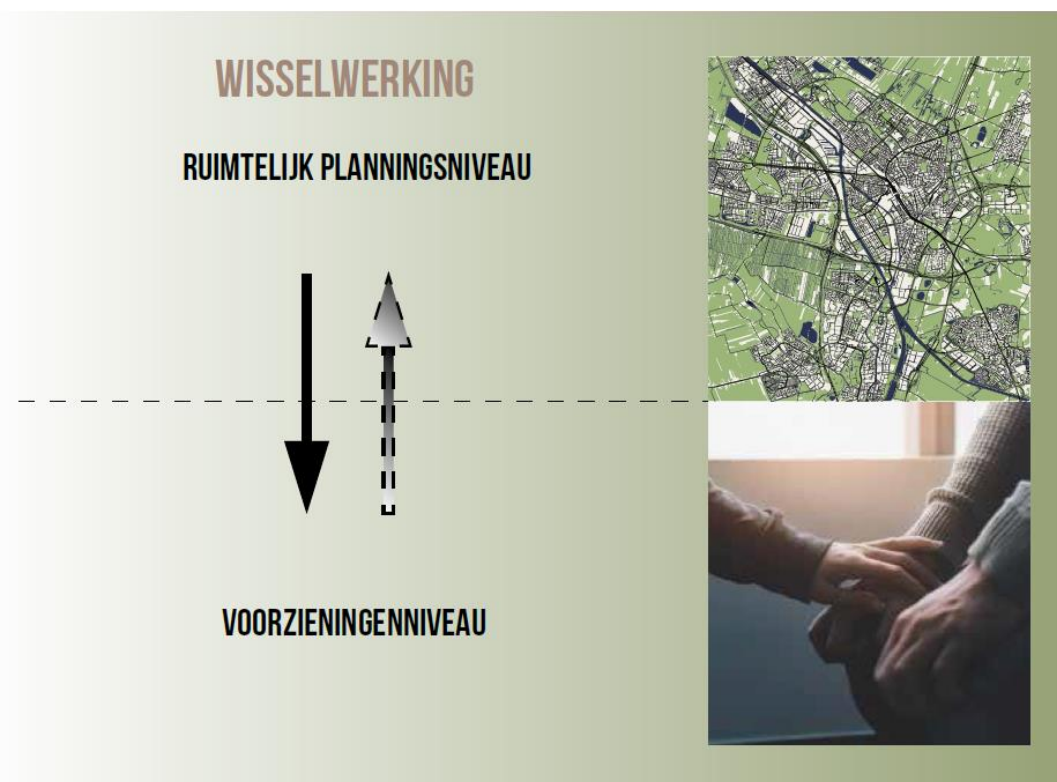
Alternatief scenario (maatwerk)	Per jaar
Wajong uitkering (huur woning)	€ 7.000
Individuele begeleiding (30 uur p/w)	€ 53.000
Dagbesteding (5 dagen p/w)	€ 10.000
Totaal	€ 70.000

Meer geschikte en betaalbare huisvesting voor jongvolwassenen

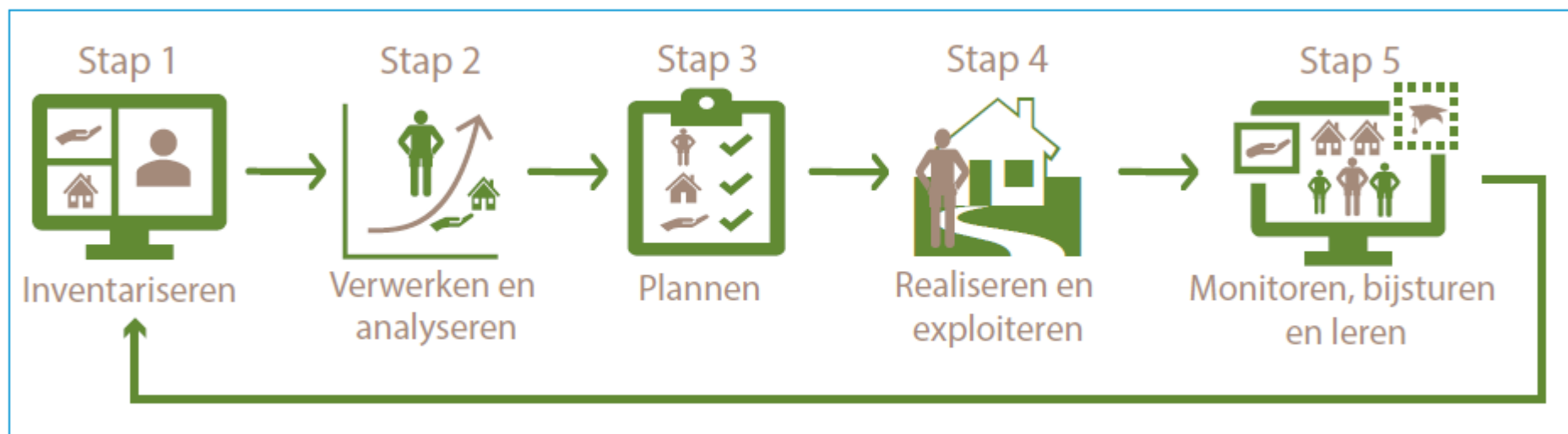
In het algemeen:

- Koek vergroten;
- en de koek verdelen.

De basis op orde

Figuur b: De basis op orde

Werkende concepten

	Rol	Doelgroep 16-27	Big 5 16-27 arrangementen	Financiering	Contractduur	Huisvesting	Kan een alternatief zijn voor	ZJO Profiel
Housing first jongeren	Housing first NL kennispartner / advies aan gemeenten.	Zwaardere groep Dak en thuisloos die niet binnen reguliere zorg geholpen kan worden.	Gemeente kiest met HF welke aanbieder zorg doet. Een lokale zorginstellingen als uitvoerder van het zorgprogramma.	Kwartiermaken Housing first Begeleiding jongeren Betalen een projectleider (gemeente en woco)	Huurcontract met woningbouwcorporatie of zorgorganisatie als intermediair (dan omklapcontract).	Zelfstandige woonunits verspreid in de wijk.	MO	Zelfstandig met voldoende ambulante ondersteuning.
Welkom	Intermediair ontwikkelaar Verhuurder	Dak- en thuislozen zonder verslavingsproblematiek of GGZ, uitstroom jeugdzorg en uitstroom BW.	Begeleiden werk & inkomen. Stabiele woon en leefomgeving. Support naar elkaar. Zorgbegeleiding in afstemming met gemeente.	Opstartkosten en invulling locatiemanagement. Gemeente betaalt zorgkosten uit WMO of projectsubsidie VWS dak- en thuislozen of 16 versnellingsgebieden	Huurcontract 400-600e p.m. Tijdelijke contracten voor 2 jaar.	Transformatie panden	BW, onveilige thuissituatie, krapte woningmarkt jongeren algemeen.	Zelfstandig met voldoende ambulante ondersteuning.
Kamers met aandacht	Werven en bemiddelen particulier kameraanbod Organisatie kleinschalige woonvoorzieningen i.s.m. woco Ondersteuning verhuurders bij bijv. overlast situaties.	Lichtere doelgroep (17) 18-23 jr. Voorwaarden daginvulling 24 u.p.w. Geen psychische /verslavingsproblematiek die dat functioneren in de weg staat.	Ambulante begeleiding wordt doorgezet vanuit verlengde jeugdzorg, na 6 mndn afsluiten of overdagen naar wijkteam of wmo. Bij dakloos 18+ start vanuit wmo. Creëren van vangnet / informele Steun	I.s.m. woningbouwcorporatie, zorgaanbieder, wijkteam, Bedrijfsleven. Samenwerking met SROI en reactiveringstrajecten om tiny houses te kunnen plaatsen bij particulieren.	Jongeren betalen zelf huur. Daarom vanaf 18 jaar, of vanaf 17 jaar als gemeente jeugduitkering organiseert. Projectsubsidie Kamers met Aandacht door gemeente voor werving en matching. Ambulante begeleiding door zorgaanbieder.	Begeleidings-overeenkomst. Tijdelijk huurcontract (minimaal 1 jaar of 5 jaar, dit stemt af bij de start).	Onzelfstandige woonruimte bij particulieren thuis of via woningcorporatie. Gespreid door de wijken.	Uitstroom jeugdzorg, BW Bank-hoppers, Veilig thuis Voorkomen crisisopvang, kamertraining

Onderzoek naar publiek private samenwerking

De Plataan, Rotterdam.

Place2bu, Utrecht.

Start me Up, Alkmaar.

Het Dagelijks Bestaan, Zutphen.

In de praktijk bij Het Dagelijks Bestaan te Zutphen

Van de 26 woonunits zijn er 13 bestemd voor jongeren in een **kwetsbare positie**. De overige woonruimte is bedoeld voor reguliere huurders. Jongeren die op het oude Vitens terrein willen wonen of daar een programma willen volgen, hebben een WMO-indicatie nodig van de gemeente. **De exploitatie van de zorgfaciliteiten wordt gefinancierd met de zorggelden uit de raamovereenkomsten** die Het Dagelijks Bestaan heeft afgesloten met de gemeente Zutphen, omliggende gemeenten en Beschermd Wonen regio Deventer

In de praktijk bij Het Dagelijks Bestaan te Zutphen

- Waarom is het project gestart?
- Welke doelgroep maakt gebruik van de voorziening?
- Welke partijen zijn betrokken bij de programmering, de planuitwerking en de projectontwikkeling?
- Op welke wijze leveren zij een bijdrage aan het project?
- Welke organisaties zijn betrokken bij de exploitatie van de woonzorgvoorziening?
- Is er bij het bepalen van het aanbod van wonen en zorg de verbinding gemaakt met de ondersteuningsbehoefte van jongeren (waarom wel, waarom niet)?

16-27 Doelen: ondersteuningsstructuur VNG

Verbinden, aanjagen, agenderen

- Bevorderen van de integrale aanpak in regio's door kennis te delen, partijen te verbinden, aan te jagen en waar nodig te agenderen
- Activiteiten in de regio's op gang helpen en faciliteren
- De samenwerking tussen de verschillende gelaagdheden (landelijk – regionaal – lokaal) bevorderen
- De samenwerking tussen gemeenten en kernteampartners (waaronder Ingrado, Divosa, Nederlands Jeugdinstituut en Movisie) bevorderen en de samenwerking met nieuwe relevante partijen zoeken
- Structurele inbedding van de aanpak 16-27

16-27 Activiteiten: ondersteuningsstructuur VNG

Ruim 400 collega's van 200 gemeenten betrokken bij het netwerk 16-27, veel uitwisseling onderling en verbinding lokaal-landelijke lijn

3 x per jaar **bijeenkomsten van het landelijk gemeentelijk netwerk** georganiseerd

- gemiddeld 60-120 deelnemers

Zijn voor verschillende big 5 meerdere **ambtelijke meedenksessies** georganiseerd

- gemiddeld 10-45 deelnemers
- Documentatie stand van zaken gemeente, vragen, voorbeelden, knelpunten en successen

Bestuurlijke denksessie gerealiseerd en aansluiting bij de VNG commissies ZJO en PSI over schulden, doorlopende zorg en verbinding onderwijs-werk-jeugd.

Werd in de **overzichtskaart** inzichtelijk wat er gebeurt in het land.

Werd de **Microsoft Teams pagina (MT)** verder gevuld en actief gedeeld.

Zijn er **vele gesprekken in het land gevoerd** met bestaande en nieuwe contacten die bezig zijn met 16-27.

Is er een overzicht van **lokale voorbeelden** (37 pagina's!) van projecten, pilots en voorbeelden van 16-27 initiatieven, zoals ze plaatsvinden op de diverse werkvloeren van Nederlandse gemeenten.
Er lopen twee onderzoeken **naar 'sturen op PPS huisvesting jongvolwassenen'** en **'regie nemen op de big 16-27'**.

Is er gewerkt aan de ontwikkeling van **borgingsactiviteiten** voor 16-27.

Aan de slag!

U als *manager* hebt een belangrijke rol om

- I. **Integraal werken te stimuleren** binnen de organisatie;
- II. Integraal werken betekent niet dat de kokers/specialisaties/domeinen verdwijnen, wel dat je **vanuit die kokers samenwerking stimuleert**. Ontschotte financiering kan daarbij helpen;
- III. **Regelruimte voor professionals te realiseren**. U als manager hebt de ruimte om grenzen op te (durven) zoeken. En dit ook van uw management te mogen. Bijvoorbeeld door knopen door te hakken om af te wijken van beleid of regels, al dan niet in overleg met de bestuurder;
- IV. De **doelgroep 16-27 op te nemen in de nieuwe plannen** om het voor deze groep merkbaar beter in het sociaal te maken;
- V. Maak **gebruik van de ervaringen van andere gemeenten** met de aanpak 16-27 **of deel uw eigen ervaring** met anderen bij de landelijk gemeentelijke netwerkoeverleggen.

Aan de slag!

U als *professional* hebt een belangrijke rol om

- I. **De doelgroep 16-27 op te nemen in uw werkzaamheden en plannen** om het voor deze groep merkbaar beter te maken;
- II. **Integraal maatschappelijk partnerschap aan te gaan:** integraal werken betekent niet dat de kokers/specialisaties/domeinen verdwijnen, wel dat je vanuit die kokers samenwerking stimuleert, nieuwsgierig bent en samen een gezamenlijke taal ontwikkelt. Dit vraagt commitment;
- III. **Jongeren een stem te geven:** door met hen te praten en waar mogelijk ook een podium te geven;
- IV. **Regelruimte voor professionals op te zoeken:** samen met het management de ruimte nemen om grenzen op te (durven) zoeken.
- V. **Kennis te delen:** maak gebruik van de ervaringen van andere gemeenten met de aanpak 16-27 of deel uw eigen ervaring met anderen bij de landelijk gemeentelijke netwerkoeverleggen.

Meer informatie?

Edgar Oomen

VNG landelijk projectleider 16-27

Edgar.oomen@vng.nl

06-11739838

[Klik hier](#) om een afspraak in te plannen met Edgar.

Ingrid Rebel

Bestuurder Het Dagelijks Bestaan

0653629377